

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNİN BELİRTİ VE RİSKLERİNİ TANILAMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Mukaddes DEMİR ACAR

Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
mukaddesdemir.acar@gop.edu.tr, Tokat/Türkiye, 0000-0002-6376-2171

Elif BULUT

Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
elf.bayrak@hotmail.com, Trabzon/Türkiye, 0000-0001-9124-2168

Öz

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılayabilme düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Türkiye’de bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde 3. ve 4. sınıfta eğitim gören 181 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışma için kurum ve etik kurul izni alınmıştır. Veriler, 2020 yılı Ocak-Şubat aylarında “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek Formu” kullanılarak toplanmıştır. İstatistiksel analizler, SPSS 24.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmaya dahil olan öğrencilerin %81.8’i kız, yaş ortalaması 21.15±1.87, %50.8’i 4. sınıftadır ve %14.4’ü ailesinde tek çocuktur. Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanmasına yönelik toplam puan ortalamasının 3.71±0.56 olduğu, %79’unun bu konuda eğitim almak istediği, %86.7’sinin uygulama yaptığı birimde çocukları istismar ve ihmal yönünden gözlem yaptığı belirlenmiştir. Kardeşi olmayan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanmasına yönelik puan ortalaması, birden fazla kardeşe sahip öğrencilerin puan ortalamasına göre daha düşük bulunmuştur ve gruplar arasındaki istatistiksel farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin toplam puan ortalamaları ile sınıf, cinsiyet, ekonomik durum algısı, yaşadığı yer, aile tipi, çocuk ihmal ve istismarına maruz kalan çocuk ve aile özelliklerini bilme algısı ve uygulama yapılan birimde çocukları ihmal ve istismar yönünden gözlemeleme değişkenlerine göre gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma, hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali belirti ve risklerini tanılamaya ilişkin ortalama puanlarının literatüre benzer ve geliştirilmesi gerektiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler; Çocuk, Hemşire, Öğrenci, İhmal, İstismar

DETERMINING LEVEL OF NURSING STUDENTS DIAGNOSING THE SYMPTOMS AND RISKS OF CHILD ABUSE AND NEGLECT

Abstract

This study is to review the nursing students' levels of diagnosing the symptoms and risks of child abuse and neglect. The sample of the study consisted of 181 students studying in the 3rd and 4th grades in the Nursing Department of the Faculty of Health Sciences of a university in Turkey. Institutional and ethical committee permission was obtained for the study. The data were collected in January-February 2020 using the Introductory Information Form and the Scale Form for Diagnosing the Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect. Statistical analyzes were performed in SPSS 24.0 package program. 81.8% of the students participating in the study are girls, the average age is 21.15 ± 1.87, 50.8% are in the 4th grade, and 14.4% were the only child in their family. It was determined that the total mean score of the students for the diagnosis of the signs and risks of child abuse and neglect was 3.71 ± 0.56, 79% wanted to receive training on this subject, and 86.7% observed children in terms of abuse and neglect in the unit where they practiced. The mean score for diagnosing the signs and risks of child abuse and neglect among students without siblings was lower than the mean score of students with more than one sibling, and the statistical difference between the groups was found to be significant. The difference between the groups was not statistically significant according to the students' total score averages and their class, gender, perception of economic situation, place of residence, family type, perception of knowing the characteristics of the child and family exposed to child neglect and abuse, and observing children in terms of neglect and abuse in the unit where the application was made. The study showed that the average scores of nursing students for diagnosing signs and risks of child abuse and neglect are similar to the literature and should be improved.

Key Words: Child, Nurse, Student, Neglect, Abuse.

1. GİRİŞ

Küresel bir halk sağlığı problemi olan çocuk istismarı ve ihmali konusunu ele alan çağdaş yaklaşımlar, toplumun tüm kesimlerini kapsayan çok disiplinli bir yaklaşım ile istismarı önlemeyi, istismar olduğunda çocuklara ve ailelere erken müdahale ve sürekli bakım sağlamayı amaçlar. Çocukları istismara ve ihmale karşı savunmasız bırakan faktörler genellikle çok faktörlü ve çeşitli sosyal, ekonomik ve ebeveyn faktörlerinin etkileşimine bağlı olduğundan bir halk sağlığı yaklaşımı gereklidir (1). Örneğin, yoksulluk (2), evsizlik (3) ve engellilik (4) bir çocuğun istismar ve ihmal yaşamasına yol açabilen risk faktörleridir. Özellikle bu risk altındaki çocukları istismar ve ihmalden korumada çocuklarla çalışan tüm profesyonellerin önemli rolleri bulunmaktadır (5).

Hemşireler, sağlık profesyonellerinin en büyük grubudur ve artan istismar ve ihmal riski altındaki çocuklarla sık temas halindedir. Pediatri hemşireleri çocuklarla doğrudan çalışırken evsizlik veya yetersiz fiziksel sağlık gibi sıkıntılar yaşayan ebeveynlerin çocuklarıyla dolaylı olarak çalışmaktadırlar. Örneğin, ruh sağlığı hemşireleri, danışanlarının çocuklarının iyiliğini düşünür (6, 7) ve kadınlarla çalışan hemşireler, aile içi şiddetin çocuklar üzerindeki etkilerinin farkındadır (8, 9). Bu, hemşireleri, birinci basamak sağlık hizmetlerinden üçüncü basamak pediatri hastanelerine kadar olan ortamlarda savunmasız çocuklara ve ailelere yönelik önleme, tanımlama ve müdahalelere katkıda bulunmak için ideal bir konuma yerleştirir. Ancak hemşirelerin, çeşitli ortamlarda sağlık bakımı sağlamadaki rolleri nedeniyle istismara uğrayan çocukları tespit etme ve yaşamlarına müdahale etme konusunda benzersiz bir konumda olmalarına rağmen, hemşirelik müfredatının rutin olarak bu konuları içermediği bildirilmektedir (10).

Lavigne ve ark. (2017) pediatri hemşirelerinin çocuklara kötü muamelenin tespiti konusunda yeterli veya hiç eğitim almadıklarını (%41.25) ve birçoğunun da (%40) geçerli raporlama yasalarına aşina olmadıklarını belirtmiştir (11). Kore'de acil servis hemşireleri üzerine yapılan bir araştırmada çocuk istismarının bildirilmesinin henüz profesyonel bir sorumluluk olarak görülmediği belirlenmiştir. Bu doğrultuda çocuk istismarının özelliklerine ilişkin farkındalık düzeyinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Aynı zamanda çocuk istismarını bildirme sorumluluğu konusunda hemşireleri iletişime teşvik etmenin güvenlerini artıracığı bildirilmiştir (12). Diğer bir araştırmada ise hemşirelerin çocukları güvende tutma konusunda birçok rolü ve deneyimi olmasına rağmen çoğu zaman bu alanda harekete geçmek için gereken bilgi, beceri ve desteğe sahip olmadıkları belirlenmiştir. Hemşirelerin, istismar/ihmal riski altındaki çocuklar adına savunma yapma ve müdahale etme konusunda kendilerini neden yetersiz ve güçsüz hissettiklerini anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (5). Hemşirelik öğrencileri ile yürütülen çalışmalarda ise tablo benzer durumdadır. Özbey ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmada hemşirelik öğrencilerinin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin ölçek puan ortalamalarının orta düzeyde olduğu bildirilmiştir (13). Güdek Seferoğlu ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada ise okul aracılığıyla çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili eğitim alan 4. sınıf hemşirelik öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek tanımlama düzeyine sahip olduğu ifade edilmiştir (14). Taylor ve Harris (2017) tarafından yürütülmüş bir çalışmada ise çocuk ihmal ve istismarı konusunda hemşirelik öğrencilerine eğitim verilmiş olup; öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında ileri derecede fark olduğu ve eğitim ne derece önemli olduğu vurgulanmıştır (10).

Bu çalışma, geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin çocuklarda istismar ve ihmalin belirti ve risklerini tanımlayabilme düzeylerini, bu konudaki farkındalıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

1.1. Araştırma Soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin çocuklarda istismar ve ihmalin belirti ve risklerini tanımlayabilme ve farkındalık düzeyleri nasıldır?

2. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre çocuk istismarı ve ihmalin belirti ve risklerini tanıyabilme düzeyleri arasında fark var mıdır?

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma tanımlayıcı tipte planlanmış ve yürütülmüştür.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'ne ait Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yürütülmüştür. Hemşirelik Bölümü 3. ve 4. sınıfta eğitim gören 200 öğrenci araştırmanın evrenini, çalışmayı kabul eden 181 öğrenci ise çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Evrenin %90.5'ine ulaşılmıştır.

2.3. Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışma, Helsinki Deklerasyonu Prensipleri dikkate alınarak yürütülmüştür. Çalışma için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Beşeri ve Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan (01-16), çalışma yapılacak kurumdan ve araştırmanın amacı açıklandıktan sonra öğrencilerden yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Veriler, 2020 yılı Ocak-Şubat aylarında online olarak toplanmıştır. Araştırma verileri, "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınması Ölçeği (ÇİİBRTÖ)" yardımıyla elde edilmiştir. Araştırmacıların oluşturduğu "Tanıtıcı Bilgi Formu" cinsiyet, yaş, aile tipi ve kardeş sayısı gibi bilgilere ilişkin soruları içermektedir. Uysal (1998) tarafından geliştirilen ÇİİBRT ölçeği ise hemşirelerin çocuk istismar/ihmal bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla toplam 67 sorudan oluşmaktadır. Ölçek, "istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmalin çocuk üzerindeki davranışsal belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri, çocuk istismar ve ihmali ailesel özellikleri" olmak üzere altı alt boyuttan oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puan ortalaması beşe yaklaştıkça soruların doğru yanıtlandığı ifade edilmektedir. Ölçeğe ait Cronbach alfa değeri 0.92'dir (15). Bu çalışmada ise ölçeğe ait Cronbach alfa değeri 0.93 olarak bulunmuştur.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 24 paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile belirlenmiştir. Analizler, "tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, Cronbach alfa testi, değişkenlerin gruplara göre karşılaştırılmasında iki gruplu olanlar için bağımsız gruplarda t testi, üç ve daha fazla değişkenli olanlarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA)" kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi ise $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve çocuk istismar ve ihmaline yönelik bazı özelliklerinin dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır. Araştırmaya dahil olan öğrencilerin yaş ortalamalarının 21.15 ± 1.87 , %50.8'inin 4.sınıf öğrencisi ve %81.8'inin kız olduğu belirlendi. Öğrencilerin %71.8'inin gelirin giderine denk olduğu, %48.6'sının il merkezinde yaşadığı, %74'ünün çekirdek aile yapısında olduğu ve %14.4'ünün hiç kardeşi olmadığı tespit edildi. Öğrencilerin %55.8'i çocuk ihmal ve istismarına maruz kalan çocuk ve aile özelliklerini bilmediklerini ve %86.7'si uygulama yaptıkları birimlerde çocukları ihmal ve istismar yönünden gözlemlediklerini, %79'u ise bu konuda eğitim almak istediklerini ifade ettiler.

Tablo 1: Öğrencilerin sosyodemografik ve çocuk istismar ve ihmaline yönelik bazı özelliklerinin dağılımı (N=181)

Sosyodemografik Özellikler		Ortalama±Standart Sapma	Min.-Max.
Yaş		21.15±1.87	18-33
		Sayı	%
Sınıf	3. sınıf	89	49.2
	4. sınıf	92	50.8
Cinsiyet	Kadın	148	81.8
	Erkek	33	18.2
Ekonomik Durum Algısı	Gelir giderden az	37	20.4
	Gelir gidere denk	130	71.8
	Gelir giderden fazla	14	7.7
Yaşadığı Yer	İl Merkezi	88	48.6
	İlçe	56	30.9
	Köy	37	20.4
Aile Tipi	Çekirdek	134	74.0
	Geniş	47	26.0
Kardeş Sayısı	0	26	14.4
	1-2	59	32.6
	3-4	64	35.4
	5 ve üzeri	32	17.7
Çocuk ihmal/istismarına maruz kalan çocuk ve aile özelliklerini bilme	Evet	80	44.2
	Hayır	101	55.8
Uygulama yaptığı birimde çocukları ihmal/istismar yönünden gözleme	Evet	157	86.7
	Hayır	24	13.3
Çocuk ihmal/istismar konusunda eğitim almayı isteme	Evet	143	79.0
	Hayır	38	21.0

Tablo 2’de öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımına yer verilmektedir. Öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam ve alt boyut puanları incelendiğinde; toplam puan ortalamasının 3.71±0.56, fiziksel belirtiler puan ortalamasının 3.83±0.59, ihmal belirtileri puan ortalamasının 4.01±0.66, davranışsal belirtiler puan ortalamasının 3.71±0.61, ebeveyn özellikleri puan ortalamasının 3.58±0.68, çocukların özellikleri puan ortalamasının 3.27±0.85 ve ailesel özellikler puan ortalamasının 3.63±0.70 olduğu bulundu.

Tablo 2: Öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı (N=181)

ÇİİBRTÖ Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyutları	Ortalama±Standart Sapma
Toplam puan	3.71±0.56
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	3.83±0.59
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	4.01±0.66
İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki davranışsal belirtileri	3.71±0.61
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	3.58±0.68
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	3.27±0.85
İstismar ve ihmalde ailesel özellikler	3.63±0.70

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile ÇİİBRTÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılmasına Tablo 3’de yer verilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları kardeş sayısı değişkenine göre incelendiğinde; kardeşi olmayan öğrencilerin puan ortalamasının diğer gruplara göre daha düşük puan ortalamasına sahip oldukları (3.37±0.48) tespit edildi. Gruplar arası farkın istatistiksel açıdan ileri derecede anlamlı olduğu görüldü (p=0.007). Bu farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığına Tukey testi ile bakıldığında kardeşe sahip olmayan öğrencilerden kaynaklandığı saptandı.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam puan ortalamalarının sınıf, cinsiyet, ekonomik durum algısı, yaşadığı yer, aile tipi, çocuk ihmal/istismarına maruz kalan çocuk ve aile

özelliklerini bilme ve uygulama yapılan birimde çocukları ihmal/istismar yönünden gözlemleme değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edildi ($p>0.05$).

Tablo 3: Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile ÇİİBRTÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması

Sosyodemografik Özellikler		Ortalama±Standart Sapma	İstatistiksel analiz
Sınıf	3. sınıf	3.65±0.52	t=-1.346
	4. sınıf	3.76±0.59	p=0.180
Cinsiyet	Kadın	3.70±0.57	t=-0.577
	Erkek	3.76±0.53	p=0.565
Ekonomik Durum Algısı	Gelir giderden az	3.70±0.64	F=0.040
	Gelir gidere denk	3.72±0.55	p=0.961
	Gelir giderden fazla	3.68±0.42	
Yaşadığı Yer	İl Merkezi	3.80±0.54	F=2.616
	İlçe	3.58±0.54	p=0.076
	Köy	3.70±0.61	
Aile Tipi	Çekirdek	3.74±0.56	t=1.272
	Geniş	3.62±0.56	p=0.205
Kardeş Sayısı	0	3.37±0.48	
	1-2	3.76±0.58	F=4.206
	3-4	3.81±0.52	p=0.007
	5 ve üzeri	3.71±0.57	
Çocuk ihmal/istismarına maruz kalan çocuk ve aile özelliklerini bilme	Evet	3.75±0.52	t=0.798
	Hayır	3.68±0.59	p=0.426
Uygulama yaptığı birimde çocukları ihmal/istismar yönünden gözlemleme	Evet	3.70±0.53	t=-0.621
	Hayır	3.78±0.75	p=0.535

4. TARTIŞMA

Hemşirelerin çocuk istismarı konusundaki eğitimi, onların çocuk istismarının raporlamasına yönelik tutumlarını, bilgilerini ve öz yeterliklerini geliştiren önemli bir konudur (16). Ayrıca, sağlık hizmeti ortamında çocukların rutin olarak taranmasının, şüpheli çocuk istismarı vakalarının tespitini ve raporlanmasını kolaylaştırabildiği belirtilmiştir (17).

Hemşirelik öğrencilerinin çocuklarda istismar ve ihmale yönelik bilgi ve farkındalıklarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin genel bilgi puan ortalaması 3.71±0.56 bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinde yapılan bir araştırmada da ÇİİBRTÖ puan ortalaması 3.63±0.34 olarak tespit edilmiş, ÇİİBRT düzeylerinin istendik düzeyde olmadığı belirtilmiştir (14). Literatürde konu ile ilgili araştırmaların aktif çalışan sağlık profesyonelleri ile yapıldığı ve benzer bulguların elde edildiği (18, 19, 20), sağlık profesyoneli öğrencileriyle yapılan çalışmalarda da aynı şekilde öğrencilerin ilgili bilgilerinin orta veya yetersiz düzeyde olduğu ve eğitime ihtiyaç duydukları bildirilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda istismarla ilişkili farkındalığın artırılması, eğitim programlarının düzenlenmesi ve müfredatta ihmal-istismar konusuna daha fazla yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir (10, 13, 21, 22, 23). Çocuk acil kliniğinde yapılan bir çalışmada da; hemşirelerin olguları tanılamada zorluk yaşadıkları belirtilerek, hemşirelik eğitiminde, çocuk istismarı ve ihmalinden şüphelenilecek durumlar, tanılama süreci, bildirim yapılacak kuruluşlar konularının yer alması alanlarına vurgu yapılmıştır. Çocuğun ilişkili olduğu ünitelerde çalışan hemşireler için konuya özgü hizmet içi eğitim verilmesi gerekliliği bildirilmiştir (18). Bu çalışmada öğrencilerin %44.2'si çocuk ihmal/istismarına maruz kalan çocuk ve aile özelliklerini bilme konusunda kendisinin bilgi sahibi olduğunu, %86.7'si mesleki eğitimlerinin uygulamaları boyunca çocukları istismar/ihmal yönünden gözlemlediğini, %79'u da bu konuda eğitim almak istediğini bildirmiştir ve bu bulguların literatürdeki çalışmalarla paralel olduğu belirlenmiştir. Diğer bir çalışmada benzer olarak öğrencilerin %82'sinin bu konuda eğitim almak istediği belirlenmiştir (14). Başdaş ve Bozdağ'ın (2018) araştırmasında ise hemşirelerin tamamının çocuk istismarı ve ihmal

konusunda eğitim almak istediği ve %92.2'sinin çalıştığı birimde çocuklarda istismar ve ihmali göz önünde bulundurduğu belirlenmiştir (24).

İlgi alanı çocuk olan profesyonellerin ve adayların yaş ortalamasının düşük olması güncel bilgiye sahip olma konusunda avantaj sağlamaktadır. Ancak, deneyim yetersizliğinin ihmal ve istismarı gözden kaçırma gibi bir dezavantajı da beraberinde getirebileceği ifade edilmektedir (24). Çocuk veya kardeş sahibi olunması deneyimli olmayı ve çocuklara karşı duyarlı olma konusunda bir zenginliği de beraberinde getirebilmektedir. Çocuğa sahip bir kadının çocuklarına gösterdiği empatik, sempatik ve duygusal yaklaşımı çevresindeki diğer çocuklara da genelleyebildiği bildirilmiştir (25). Bu çalışmada kardeşe sahip olan öğrencilerin diğerlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ($p<0.05$), 4. sınıfta olanların 3. sınıftakilere göre, çocuk ihmal/istismarına maruz kalan çocuk ve aile özelliklerini bildiğini belirtenlerin bilmediğini belirtenlere göre istatistiksel yönden anlamsız olarak ($p>0.05$) puan ortalamasının yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3). Bu sonuçlara göre bu konu hakkındaki deneyimin, sınıf ve bilgi birikiminin üstünlüğü dikkat çekmiştir. Çalışma bulgularımıza benzer şekilde hemşirelik öğrencilerini kapsayan araştırmalarda üst sınıfta olmanın, hemşirelerde ise mesleki deneyimin ve konu hakkında profesyonel eğitim almanın bilgi ve farkındalığı arttırdığı belirlenmiştir (13, 14, 18, 21, 22, 24).

Araştırmaya katılan öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam puan ortalamaları ile cinsiyet, ekonomik durum algısı, yaşadığı yer, aile tipi ve uygulama yapılan birimde çocukları ihmal/istismar yönünden gözlemlene değişkenlerine göre incelendiğinde gruplar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı grupların benzer olduğu tespit edildi ($p>0.05$). Literatürde kadınların erkeklere göre çocuk ihmal ve istismarına ilişkin bilgi ve farkındalık yönünden daha iyi olduğunu gösteren çalışmalar vardır (14, 18, 21). Bu çalışmada ise erkeklerin kadınlarla benzer puan ortalamasına sahip olması onların da bu konuda ki hassasiyetini göstermesi bakımından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma yalnızca hemşirelik öğrencileri dahil edilerek yapılmıştır. Bu nedenle ilgili fakültenin diğer bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin çocuk ihmal ve istismarı risk ve belirtilerini tanılama düzeyleri bilinmemektedir. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarının fakülteye genellenebilir olmaması çalışmanın bir sınırlılığıdır.

5. SONUÇ

Sonuç olarak; hemşirelik öğrencilerinin dahil olduğu bu çalışmada çocuk istismarı ve ihmali konusunda belirti ve riskleri tanılamaya ilişkin ortalama puanlarının literatüre benzer ve geliştirilmesi gerektiğini, öğrencilerin eğitime gereksinim duyduklarını göstermiştir. Bu nedenle gerek mesleki örgün eğitimlerde gerekse meslek yaşamlarında hizmet içi eğitim programlarıyla hemşirelerin çocuklarda istismar/ihmal konusunda deneyimli uzmanlar tarafından eğitilmesi önerilmektedir. Ayrıca diğer sağlık profesyonelleri ve adaylarının çocuk ihmal ve istismarına ilişkin bilgi ve farkındalıklarını belirlemek amaçlı tanımlayıcı araştırmaların yapılması önerilmiştir.

KAYNAKÇA

- 1) World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. World Health Organization. Erişim Tarihi: 11.08.2021. Erişim Adresi: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43499/1/9241594365_eng.pdf
- 2) Maguire-Jack, K., Font, S. A. (2017). Community and individual risk factors for physical child abuse and child neglect: Variations by poverty status. Child Maltreatment, 22(3), 215-226.

- 3) Haskett, M. E., Okoniewski, K. C., Armstrong, J. M., Galanti, S., Lowder, E., Loehman, J., et al. (2017). Feasibility, acceptability, and effects of a peer support group to prevent child maltreatment among parents experiencing homelessness. *Children and Youth Services Review*, 73, 187-196.
- 4) Jones, L., Bellis, M. A., Wood, S., Hughes, K., McCoy, E., Eckley, L., et al. (2012). Prevalence and risk of violence against children with disabilities: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *The Lancet*, 380 (9845), 899-907.
- 5) Lines, L. E., Grant, J., Hutton, A. E. (2017). Integrative review: nurses' roles and experiences in keeping children safe. *Journal of Advanced Nursing*, 73(2), 302-322.
- 6) Korhonen, T., Pietilä, A. M., & Vehviläinen-Julkunen, K. (2010). Are the children of the clients' visible or invisible for nurses in adult psychiatry? A questionnaire survey. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 24(1), 65-74.
- 7) Maddocks, S., Johnson, S., Wright, N., Stickley, T. (2010). A phenomenological exploration of the lived experience of mental health nurses who care for clients with enduring mental health problems who are parents. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 17(8), 674-682.
- 8) Brykczynski, K. A., Crane, P., Medina, C. K., Pedraza, D. (2011). Intimate partner violence: Advanced practice nurses clinical stories of success and challenge. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*, 23(3), 143-152.
- 9) Drinkwater, J., Stanley, N., Szilassy, E., Larkins, C., Hester, M., Feder, G. (2017). Juggling confidentiality and safety: a qualitative study of how general practice clinicians document domestic violence in families with children. *British Journal of General Practice*, 67(659), e437-e444.
- 10) Taylor, L. E., Harris, H. S. (2018). Stewards of children education: Increasing undergraduate nursing student knowledge of child sexual abuse. *Nurse Education Today*, 60, 147-150.
- 11) Lavigne, J. L., Portwood, S. G., Warren-Findlow, J., Huber, L. R. B. (2017). Pediatric inpatient nurses' perceptions of child maltreatment. *Journal of Pediatric Nursing*, 34, 17-22.
- 12) Lee, H. M., Kim, J. S. (2018). Predictors of intention of reporting child abuse among emergency nurses. *Journal of Pediatric Nursing*, 38, e47-e52.
- 13) Özbey, H., Özcelep, G.A., Gül, U., Kahrman, İ. (2018). Knowledge and awareness of nursing students about child abuse and neglect. *Journal of Nursing Research and Practice*, 2(3), 21-25.
- 14) Güdek Seferoğlu, E., Sezici, E., Yiğit, D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlama düzeyleri. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 257-276.
- 15) Uysal, A. (1998). Çocuk istismar ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- 16) Lee, P. Y., Chou, F. H. (2017). A training programme for Taiwan nurses to improve child abuse reporting. *Journal of Clinical Nursing*, 26 (15-16), 2297-2306.
- 17) Louwers, E. C., Korfage, I. J., Affourtit, M. J., Scheewe, D. J., van de Merwe, M. H., Vooijs-Moulaert, F. A., De Koning, H. J. (2011). Detection of child abuse in emergency departments: a multi-centre study. *Archives of Disease in Childhood*, 96(5), 422-425.
- 18) Burç, A., Güdücü Tüfekçi, F. (2015). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlama düzeyleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 144-151.
- 19) Metinyurt, H. A. I., Sarı, H. Y. (2016). Sağlık çalışanlarının çocuk ihmali ve istismarını tanıma düzeyleri. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(1), 101-121.
- 20) Külçü Polat, D., Karalaş, H. (2016). Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32(1), 48-55.
- 21) Akgün Kostak, M., Vatansever, C. (2015). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili görüş ve düşünceleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(1), 1-11.
- 22) Poreddi, V., Pashapu, D. R., Kathyayani, B. V., Gandhi, S., El-Arousy, W., Math, S. B. (2016). Nursing students' knowledge of child abuse and neglect in India. *British Journal of Nursing*, 25(5), 264-268.
- 23) Büyük, E. T. (2019). The effect of training program on the knowledge level of midwifery students about child abuse. *Journal of Nursing and Midwifery Sciences*, 6(4), 171.
- 24) Başdaş, Ö., Bozdağ, F. (2018). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlama durumlarının belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 267-75.
- 25) Yazıcı, Z. (2014). The examination of pre-school teachers' towards liking of children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 172 -176.